

Hrvatski dani
osiguranja

SUBROGACIJA I REGRES KROZ SUDSKU PRAKSU

Hrvatski dani osiguranja

Instituti subrogacije i regresa u osiguranju, iako su često predmetom raspravljanja u sudskim postupcima, u praksi i nadalje izazivaju dvojbe pa tako oko istih pravnih pitanja nailazimo na različite stavove sudske prakse, posebice oko početka tijeka zastarnog roka i duljine njegova trajanja.

U sudskoj praksi najčešće se susrećemo sa zahtjevima osiguratelja u kojima je predmet spora zahtjev za isplatom prema trećoj osobi s osnova zakonske subrogacije kad je isplata bila izvršena :

- po osnovi osiguranja automobilske kasko (čl. 963.st.1. ZOO-a)
- po osnovi osiguranja potraživanja iz odobrenih kredita (čl.90. ZOO-a)

Hrvatski dani osiguranja

Ugovor o osiguranju imovine - subrogacija po čl. 963. st.1. ZOO-a (prije čl. 939.st.1.)

- Svrha osiguranja imovine: ***Osiguranjem imovine osigurava se naknada za štetu koja bi se dogodila u imovini osiguranika zbog nastupanja osiguranog slučaja*** (čl. 949. st. 1. ZOO-a)
- Kada nastupi osigurani slučaj, **osiguratelj isplaćuje svojem osiguraniku osigurninu** (naknadu, ugovorenu svotu) **temeljem zaključenog ugovora o osiguranju** (čl. 921. ZOO-a)
- U toj situaciji, **isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguratelja po SAMOM ZAKONU do visine isplaćene naknade, sva osiguranikova prava prema osobi koja je po bilo kojoj osnovi odgovorna za štetu** (čl.963. st. 1. ZOO-a)
- U ovom slučaju radi se o **zakonskoj subrogaciji osiguratelja u prava svoga osiguranika-oštećenika prema osobi odgovornoj za štetu.**

Hrvatski dani osiguranja

Što to znači?

- Osiguratelj isplatom **stupa u pravnu poziciju svojeg osiguranika** - oštećenika
- Isplatom na osiguratelja **prelazi aktivna legitimacija**, odnosno isplatom osiguratelj stječe aktivnu legitimaciju za postavljanje odštetnog zahtjeva / pokretanje postupka prema trećoj odgovornoj osobi – štetniku
- Danom isplate **dolazi do subrogacije osiguratelja u prava osiguranika** prema osobi koja je po bilo kojoj osnovi odgovorna za štetu

KOJE PRAVO JE IMAO OSIGURANIK ??

- **Pravo potraživati naknadu štete od osobe odgovorne za štetu** (najčešće od osiguravatelja vozila štetnika ili primjerice od pravne osobe odgovorne za održavanje cesta ili od navedenih solidarno) temeljem izvanugovorne odgovornosti za štetu (čl. 1045. ZOO-a)
- **Na osiguratelja je subrogacijom prešlo pravo potraživanja naknade štete (čl. 963.st.1. ZOO-a)**
- **KADA POČINJE TEĆI ZAŠTRANI ROK ??**
- Čl. 234. st. 6. ZOO-a: ***Zastara tražbine koje pripada osiguratelju prema trećoj osobi odgovornoj za nastupanje osiguranog slučaja počinje teći kad i zastara tražbine osiguranika prema toj osobi i navršava se u tom roku***
- Stoga zastara TRAŽBINE osiguratelja prema trećoj osobi odgovornoj za nastupanje osiguranog slučaja **počinje teći kad i zastara tražbine njegovog osiguranika prema toj odgovornoj osobi i to – TRAŽBINE NAKNADE ŠTETE** i navršava se u istom roku

Hrvatski dani osiguranja

Tražbina naknade štete zastarijeva za tri godine otkad je oštećenik doznao za štetu i za osobu koja je štetu učinila (saznanje za štetu i štetnika kumulativno) - čl. 230. st. 1. ZOO-a

- **Saznanje za štetnika** u pravilu nastupa na sam dan štetnog događaja

- **Saznanje za štetu** obuhvaća saznanje za opseg i visinu štete, dakle za relevantne činjenice iz kojih oštećenik može zaključiti o opsegu i visini štete, npr. primitkom izvida štete ili primitkom obračuna totalne štete, ili najkasnije primitkom računa osobe koja je izvršila popravak vozila osiguranika (u kojem su navedeni dijelovi za popravak i utrošeni sati rada)

No oko **početka** **tijeka zastarnog roka** **postoje različiti stavovi sudske prakse !!!**

1) Tako ŽS u Zgb odluci posl. broj Gžn-2590/14 od 12.05. 2015.g. **smatra da je osiguranik tužitelja za štetu (opseg i visinu) saznao s danom kad mu je osiguratelj izvršio plaćanje, odnosno kad je odštetna tražbina postala novčanom tražbinom.**

2) U drugoj odluci isti sud smatra da je osiguranik (kasko) za štetu i štetnika saznao kada je sa osigurateljem **zaključio izvansudsku nagodbu** pa od slijedećeg dana počinje teći zastara (Gž-2077/15 od 10.10.2017.)

3) U trećoj odluci isti sud je mišljenja da je od dana isplate **počinje teći zastrani rok, a navedeno pozivom na odredbe čl. 361. i čl. 380.st.3.ZOO-a (sada čl. 225. i 234. st.3.)**

4) ŽS u Varaždinu – SS u Koprivnici u odluci Gž- 1250/14 od 30.06.2015. smatra da treba primijeniti rok iz čl. 371. ZOO-a (sada čl. 225.) jer se ne radi o potraživanju iz **ugovora o osiguranju već o regresnom potraživanju temeljem Zakona o osiguranju**

Hrvatski dani osiguranja

Odredbom čl. 215 st. 1. ZOO-a (prije čl. 361. st.1.) propisano je:

Zastara počinje teći prvog dana poslije dana kad je vjerovnik imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze, ako zakonom za pojedine slučajeve nije što drugo propisano.

Upravo u ovom slučaju, isti Zakon, u čl. 234. st. 6. (prije čl. 380. st. 6.) propisuje:

Zastara tražbine koje pripada osiguratelju prema trećoj osobi odgovornoj za nastupanje osiguranog slučaja počinje teći kad i zastara tražbine osiguranika prema toj osobi i navršava se u istom roku.

Stoga, a obzirom na jasne odredbe čl. **963. st. 1. i čl. 234. st. 6. ZOO-a** (prije 939.st.1. i čl. 380.st.6.) zastarni rok ne može početi teći od dana kad je osiguratelj ispunio svoju osiguravateljsku obvezu i isplatio svom osiguraniku naknadu, već tog dana on stupa u poziciju svog osiguranika i stječe aktivnu legitimaciju za potraživati isplaćeno od treće odgovorne osobe, u roku iz čl. 230. ZOO-a koji rok za njega počinje teći od trenutka kada je počeo teći i za njegovog osiguranika.

Dakle sam dan plaćanja naknade osiguravatelja svom osiguraniku nije odlučan za početak tijeka zastare, **VEĆ SAMO ZA POČETAK TIJEKA ZAKONSKIH ZATEZNIH KAMATA.**

(tako i VSRH još 1987. u odluci Rev 613/87 od 5.8.1987., pa nadalje Rev 235/09 od 11.11.2010., Rev- 11275/11 od 27.01.2016., Rev 1250/10 od 03.11.2010.)

Hrvatski dani osiguranja

PRAVA OSIGURATELJA TEMELJEM UGOVORA O OSIGURANJU KREDITA Subrogacija po čl. 90. ZOO-a (prije čl. 300.)

Odredbom čl. 923. ZOO-a je propisano:

„Odredbe ovoga odsjeka neće se primjenjivati na pomorska osiguranja, a ni na druga osiguranja na koja se primjenjuju pravila o pomorskom osiguranju, kao ni na osiguranja u zračnom prometu, osiguranja tražbina te na odnose iz reosiguranja”,

Obzirom na sadržaj citirane odredbe razvidno je da je kompletna zakonska regulativa iz Odsjeka 27. Zakona o obveznim odnosima naslovljena : „Ugovor o osiguranju” izuzeta iz primjene u odnosu na osiguranja tražbina, pa tako i na osiguranja kredita.

Stoga kako se kod osiguranja kredita zapravo radi o osiguranju ispunjenja ugovorne obveze (tražbine iz ugovornog odnosa po kreditu), za prijenos prava na osiguratelja kredita se ne primjenjuje odredba čl. 963. st. 1. ZOO-a, već čl. 90. ZOO-a.

Hrvatski dani osiguranja

Pretpostavke:

- Ugovor o kreditu između banke i korisnika kredita
- Ugovor o osiguranju kredita, kojim banka osigurava svoje potraživanje po ugovoru o kreditu
- Neuredna otplata kredita, raskid ugovora o kreditu
- Osiguratelj ispunjava obvezu dužnika (korisnika kredita) iz raskinutog ugovora o kreditu u skladu sa uvjetima ugovorenim ugovorom o osiguranju imovine
- Danom osiguravateljeve isplate naknade banci, dolazi do subrogacije ispunitelja (osiguratelja) u prava vjerovnika – banke sukladno 90. st. 1. i 3. ZOO-a

Koja su prava banke prema korisniku kredita ?

Bitno -UGOVOR O KREDITU JE RASKINUT

Posljedica raskida ugovora je prestanak ugovornog odnosa, a time i ugovornih obveza stranaka i nakon raskida ugovora ugovorne strane ne mogu zahtijevati ispunjenje ugovora od druge ugovorne strane , jer je ugovor zbog raskida prestao postojati

Hrvatski dani osiguranja

UČINCI RASKIDA – čl. 368. ZOO-a

- Opće je pravilo da su raskidom ugovora obje ugovorne strane oslobođene svojih obveza, osim obveze na naknadu štete (čl. 368. st. 1. ZOO-a).
- Ali nisu oslobođene svojih obaveza u potpunosti, JER ako je jedna ugovorna strana svoju obvezu ispunila, ima pravo na restituciju, temeljem samog Zakona (čl. 368. st. 2.. ZOO-a).
- Banka je ispunila svoju obvezu - isplatila KORISNIKU KREDITA ugovoreni iznos kredita

Dakle:

- Banka je nakon raskida ugovora imala pravo zahtijevati vraćanje onog ŠTO JE DALA po osnovi ugovora , tj. zahtijevati povrat novčanog iznosa
- ta tražbina banke prema korisniku kredita zastarijeva za pet godina (opći rok zastare – čl. 225 . ZOO-a)
- Kod subrogacije se radi o PRAVU IZVEDENOM IZ PRAVA VJEROVNIKA
Kada počinje teći taj rok?
- Zastara počinje teći **od trenutka kada je banka, imala pravo potraživati neisplaćeni iznos kredita** - u pravilu prvog dana nakon dana dospijeća cjelokupnog iznosa kredita na naplatu po prethodnom raskidu ugovora o kreditu koji nije uredno otplaćivan,
- Tako i u odnosu na potraživanje osiguratelja prema korisniku kredita, a ne od dana isplate naknade banci
- **Dan isplate je odlučan za početak tijeka zakonskih zateznih kamata, a ne za početak tijeka roka zastare**

Hrvatski dani
osiguranja

REGRES IZMEĐU OSIGURAVATELJA – PO OSNOVI SUPUTNIŠTVA

Radi se o parnicama u kojima su stranke osiguravatelji vozila koja su sudjelovala u prometnoj nezgodi

- U situaciji kad je jedno osiguravajuće društvo isplatilo oštećeniku (putniku, suvozaču) štetu temeljem ugovora o obveznom osiguranju iz auto odgovornosti kao solidarni dužnik (sada čl. 1069. st. 3. ZOO, prije čl. 178. st. 4.), to društvo za isplaćenu svotu ima pravo regresa prema osiguravatelju vozila kojim je nezgoda skrivljena po osnovi odredbe čl. 1109. st. 1. ZOO-a (prije čl. 208. st. 1.).
- Odredbom čl. 1109. st. 1. ZOO-a propisano je:

Solidarni dužnik koji isplati više nego što iznosi njegov udio u šteti može zahtijevati od svakog od ostalih dužnika da mu naknadi ono što je platio za njega.

- Stoga kad osiguratelj plati štetu oštećeniku – putniku/suvozaču i traži vraćanje isplaćenog iznosa od osiguravatelja štetnika, na pitanje zastare treba primijeniti:
 - opći zastarni rok od 5 godina iz čl. 225. ZOO-a (prije čl. 371.)
 - koji rok počinje teći od dana izvršene isplate oštećeniku čl. 215. st. 1. ZOO-a (prije čl. 361. st.1.)

Hrvatski dani osiguranja

Kako se NE RADI o potraživanju koje proizlazi iz prava subrogacije, ovdje nema mjesta primjeni odredbe čl. 963. st. 1. ZOO-a, niti primjene odredbi čl. 234. ZOO-a kao posebnih odredbi koje propisuju zastarijevanje potraživanja iz ugovora o osiguranju.

No postoje i taka razmišljanja u pojedinim odlukama : ŽS u Zagrebu posl. broj: Gžn-4157/08, Gžn-656/08 i Gžn-2306/12, VSRH u odluci Rev-x-873/13)

Dakle u bitnom:

- tužitelj (osiguratelj) je doduše isplatio štetu temeljem ugovora o osiguranju AO kojeg ima zaključenog sa svojim osiguranikom,
- ALI štetu je isplatio trećoj oštećenoj osobi, a ne svojem osiguraniku
- zato nikakvo pravo prema trećoj odgovornoj osobi nije moglo prijeći sa osiguranika na tužitelja kao osiguratelja i stoga nema mjesta primjeni odredbe čl. 963. st. 1. ZOO-a i zastara počinje teći od isplate, a rok zastare iznosi 5 godina

O tom je stav izražen i u odluci VSRH posl. broj Rev-2120/12 od 27.10.2015.g.

Hrvatski dani
osiguranja

REGRESNI ZAHTJEVI HZMO-a

Sporno je u sudskoj praksi:

- jesu li iznosi koje isplaćuje HZMO svojim osiguranicima po osnovi mirovine (invalidske, obiteljske) ŠTETA HZMO-a?
- Kolika je duljina rokova zastare?
- Od kada počinju teći zastarni rokovi ?
- Ima li primjene instituta zastare prava?
- Je li stvarna šteta Zavoda ukupna šteta ili njezin razmjerni dio?
- Koji Zakon primijeniti?

Hrvatski dani osiguranja

U sudskoj praksi prevladava pravno shvaćanje

- Iznosi koje HZMO isplaćuje svojim osiguranicima po osnovi mirovine i naknade zbog tjelesnog oštećenja predstavljaju ŠTETU za Zavod (čl. 161. st. 1. i 2. ZMO, čl. 27. st. 1. i 2. ZOOP-a)
- šteta HZMO-u nastaje tek isplatom mirovine (tada mu je umanjena imovina)
- Stoga trenutkom isplate mirovine nastaje i dopijeva potraživanje HZMO-a prema odgovornoj osobi i to SAMO u visini već isplaćenog iznosa mirovine
- Zastara potraživanja prema odgovornoj osobi počinje teći od isplate (isplatom umanjena imovina)
- Rokove zastare iz čl. 230. i 231. ZOO-a
- Nije povremeno potraživanje, jer donošenjem rješenja kojim je utvrđeno pravo na mirovinu i njezina visina, HZMO nije stekao ikakvo potraživanje, već potraživanje stječe pojedinom mjesečnom isplatom
- stoga nema primjene instituta zastare prava (čl. 373. ZOO-a)
- Za utvrđivanje STVARNE ŠTETE (razmjeran iznos ili ukupna šteta) relevantan je propis (ZMO) koji je na snazi u vrijeme pojedine isplate (dakle ne onaj na snazi u vrijeme donošenja rješenja kojim je priznato pravo na mirovinu), jer šteta nastaje sukcesivno svakom mjesečnom isplatom mirovine
- (Rev-x-1262/11, Rev-x-800/12, Rev-1061/03, Rev-x-1119/12 i dr.)

Hrvatski dani osiguranja

- **Je li obračun razmjernog dijela mirovine koji dostavlja tužitelj JAVNA ISPRAVA ??**
- ŽS u Osijeku u odluci GŽ-2420/16 od 02. ožujka 2017.g. **smatra da je javna isprava** koju je sačinio tužitelj (HZMO) u okviru svojih javnih ovlasti i dokazuje istinitost onog što se u njoj potvrđuje (pozivom na odredbu čl. 171. Zakona o općem upravnom postupku i čl. 230. ZPP-a), dopušteno dokazivati suprotno – čl. 230 .st.3 ZPP-a
- ŽS u Karlovcu u odluci GŽ-173/17 od 05. travnja 2017.g. **smatra da isti obračun nije javna isprava** koju je tužitelj izdao u okviru obavljanja svoje javne ovlasti
??
- Smatram da obračun razmjernog dijela mirovine IAKO sadrži podatke o isplatama mirovine, vrijeme neostvarenog mirovinskog staža, primjenu jednadžbi po pravilima aktuarske struke i dr. NIJE javna isprava koju je tužitelj izdao u okviru obavljanja svoje javne ovlasti u rješavanju o pravima i obvezama iz mirovinskog osiguranja (čl. 127. st. 1. i 2. ZMO), ALI JE U SVAKOM SLUČAJU DOKAZ U POGLEDU VISINE ZAHTJEVA pa u situaciji kad je potraživanje osporeno u pogledu visine naknade štete- na tužitelju je teret dokazivanja- AKTUARSKO VJEŠTAČENJE

Hrvatski dani osiguranja

REGRESNI ZAHTJEVI OSIGURATELJA I HUO-a - ZOOP

Predmet spora regresni zahtjev osiguratelja prema osiguraniku koji je izgubio prava iz osiguranja (šteta skrivljena pod utjecajem alkohola) za iznose isplaćene oštećenoj osobi

- Sporno:
 - koji rok zastare primijeniti? Iz čl. 234.st.3. ili iz čl. 225. ZOO-a?
 - radi li se o pravu regresa osiguratelja na temelju ugovora o osiguranju ili o pravu regresa na temelju samog Zakona????
 - ima li ovo regresno potraživanje karakter potraživanja iz osnova naknade štete??
- Prema pretežitim stavovima sudske prakse u takvom slučaju se **radi o regresnom zahtjevu osiguratelja prema svom osiguraniku iz ugovora o osiguranju i takav zahtjev zastarijeva u roku od tri godine – po čl. 234. st. 3.ZOO-a, a zastarni rok počinje teći prvog dana nakon dana kada je osiguratelj isplatio naknadu oštećeniku**
- No i u ovoj situaciji je pravo regresa regulirano Zakonom i to čl. 24. st.3. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu (ZOOP), kao i u situacijama kada isti Zakon (ZOOP) propisuje pravo regresa prema neovlaštenom vozaču (čl. 25. st. 3. ZOOP-a), ili prema vlasniku neosiguranog vozila (čl. 29. st. 5. ZOOP-a), u kojim pak situacijama je sudska praksa pretežito mišljenja da takvi regresni zahtjevi zastarijevaju u općem zastarnom roku iz čl. 225. ZOO-a

Hrvatski dani osiguranja

- Dakle u svim spomenutim situacijama ZOOP propisuje pravo oštećene osobe podnijeti odštetni zahtjev ili osiguravajućem društvu ili HOU-u, ali i pravo osiguravajućeg društva ili HUO-a na NAKNADU CJELOKUPNO ISPLAĆENOG IZNOSA ŠTETE (kamata i troškova) od osobe odgovorne za štetu
- Stoga bi bilo za zaključiti da se radi o pravu regresa na temelju Zakona pa bi slijedom toga sva ta regresna potraživanja zastarijevala u općem zastarnom roku
- Osiguravajuće društvo ili HUO u svim tim situacijama plaća naknadu štete oštećenoj osobi umjesto štetnika (kad je štetu skrivio vozač neosiguranog vozila, kad je štetu skrivio neovlašteni vozač, kad je štetu skrivio vozač pod utjecajem alkohola), a to plaća umjesto tog štetnika i ne zato što ima neki interes u tome, nego zato što mu ZAKON nalaže da plati štetu oštećenoj osobi i istovremeno daje mogućnost (pravo) regresa za isplaćeni iznos prema štetniku
- Je li ta isplata šteta u imovini, jesu li u takvim regresnim parnicama ispunjene sve pretpostavke odgovornosti za štetu koje je pravna teorija i sudska praksa odredila primjenom čl. 1045. i 1046. ZOO-a?
- I nadalje oko navedenog postoje dvojbe u aktualnoj sudskoj praksi, vjerujem da ih zajedno možemo razriješiti !!!

Hrvatski dani
osiguranja

HVALA NA PAŽNJI !!